

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หน่วยการเรียนรู้ มะขามแสนพิเศษ
เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพีใต้
Integrated Learning Management: The 'Special Tamarind' Learning Unit
to Promote Teamwork among Grade 5 Students
at Ban Phee Tai School

นางลักษณ์ ใจฉลาด, จิตราณัฐ บุญเรือง, นพรัตน์ เจริญศิลป์, ธนันท์ เจริญศิลป์
และจารุวรรณ นาดัน

Nongluck Jaichalad, Chittratanut Bunrueang, Nopparat Charoensil,
Thananun Charoensil and Jaruwat Natan

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: Nongluckj63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพของแผนการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ 3) ศึกษาทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านพีใต้ จำนวน 11 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที (t-test Dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.87/83.20
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ได้รับบทความ: 4 มิถุนายน 2568; แก้ไขบทความ: 30 มิถุนายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 2 กรกฎาคม 2568

Received: June 4, 2025; Revised: June 30, 2025; Accepted: July 2, 2025

4. นักเรียนมีความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ, ทักษะการทำงานเป็นทีม, มะขามแสนพิเศษ

Abstract

The purposes of this research were: 1) to examine the effectiveness of an instructional plan based on the integrated learning approach using the “Wonderful Tamarind” learning unit, 2) to study the learning achievement of Grade 5 primary students who participated in this integrated learning model, 3) to investigate their teamwork skills, and 4) to assess their satisfaction with the learning process. The sample consisted of 11 Grade 5 students from Ban Phee Tai School in the first semester of the 2024 academic year, selected through purposive sampling. The research instruments included: an integrated learning instructional plan, a learning achievement test, a teamwork skill assessment form, and a student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the dependent t-test.

The research results found that:

1. The instructional plan used in the integrated learning management of the "Wonderful Tamarind" learning unit demonstrated an effectiveness level of 81.87/83.20.
2. Students' post-learning academic achievement was significantly higher than their pre-learning achievement at the .05 level of statistical significance.
3. The students' overall teamwork skills were at the highest level.
4. The students' overall satisfaction was at the highest level.

Keywords: Integrated Learning Management, Teamwork Skills, Special Tamarind

1. บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมในสังคมและเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจและ

เทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันมากขึ้น ผู้คนจำนวนมาก หลากหลายเชื้อชาติ ย้ายข้ามประเทศ ข้ามภาษาและข้ามวัฒนธรรม มาอาศัยอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม โลกการทำงาน ปรับเปลี่ยนจากการทำงานที่ใช้บุคคลที่มีองค์ความรู้เดียวกัน ทักษะเดียวกันและทำงานในสายงานเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์โลก ที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องวางแผนการผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศให้ก้าวทันต่อกระแสอาชีพในปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

การทำงานเป็นทีม ถือเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประการหนึ่ง ที่จำเป็นสำหรับเด็กและเยาวชน การเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม จะส่งผลให้เกิดการสร้างความรู้ความเข้าใจ สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลในสังคมได้ และเติบโตไปเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป (ทีศนา แคมมณี, 2554) การทำงานเป็นทีมนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ฝึกทักษะการสื่อสาร ทักษะการเป็นผู้นำ กล้าแสดงออก ทั้งการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียน เชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหมายหลากหลายและสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรู้แจ้งรู้จริงในสิ่งที่ศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (พัชรมน ผลประพฤติ และวิวัฒน์ เพชรศรี, 2561)

จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่ามะขามเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชนบ้านพีใต้ เนื่องจากมีการปลูกอย่างแพร่หลายและสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้เป็นจำนวนมากในแต่ละปี อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านยังขาดแนวทางในการแปรรูปผลผลิตมะขามอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มะขามจำนวนมากถูกจำหน่ายในราคาต่ำหรือเกิดของเสียจากการบริโภคไม่ทัน จึงก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจานและน้ำยาล้างมือจากวัตถุดิบธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ มะขาม ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่สามารถหาได้ง่ายในชุมชนและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อการทำความสะอาด ซึ่งจากการศึกษาของ ธนพร บุญประเสริฐ และคณะ (2564) กล่าวว่า การนำเอาวัตถุดิบจากธรรมชาติเหล่านี้มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ ไม่เพียงแต่จะลดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย แต่ยังส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ สุธีรา สุนทรารักษ์ (2563) พบว่า น้ำยาล้างจานจากสารสกัดมะขามมีประสิทธิภาพในการกำจัดคราบไขมันและมีความปลอดภัยต่อผู้ใช้ อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุนให้กับชุมชน เนื่องจากวัตถุดิบเหล่านี้หาได้ง่ายในท้องถิ่น การศึกษายังมุ่งเน้นการสร้างความรู้และทักษะให้กับเด็กนักเรียนในด้านการประยุกต์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติรอบตัวอย่างมีประสิทธิภาพ การทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้จึงเป็นการตอบโจทย์ของความต้องการในชุมชนและเสริมสร้างความตระหนักถึงความสำคัญ

ของสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็กนักเรียนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณ วัฒนา (2564) ที่แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบท้องถิ่นช่วยสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน การนำผลผลิตจากธรรมชาติมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดจึงมีประโยชน์ทั้งต่อการเรียนรู้ของเด็ก การลดการใช้สารเคมี และการสนับสนุนการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (นภาพร นิลาภรณ์กุล, 2567)

จากปัญหาดังกล่าว โรงเรียนบ้านพีใต้ จึงเล็งเห็นความสำคัญของการบูรณาการการเรียนรู้กับการแก้ปัญหาชุมชน โดยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนา “น้ายาล้างจานจากมะขาม” ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่สามารถนำคุณสมบัติของกรดอินทรีย์ในมะขามาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างปลอดภัย เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่น งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีมของนักเรียน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ
3. เพื่อศึกษาทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หน่วยการเรียนรู้ มะขามแสนพิเศษ เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพีใต้ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านพีใต้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 จำนวน 82 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านพีใต้ จำนวน 11 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มีลักษณะ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนระดับประถมศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่น .87
3. แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00
4. แบบสอบถามความพึงพอใจ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามของความพึงพอใจ มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านฟ้าใต้ เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัย
2. ปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจง วัตถุประสงค์ของการวิจัย และขั้นตอนการดำเนินการทดลอง
3. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ
4. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ จำนวน 10 แผน ใช้เวลา ในการทดลอง 10 ชั่วโมง
5. ประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม
6. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน
7. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ
8. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ โดยวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ E_1/E_2 เกณฑ์ (80/80)
2. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
 - 1) วิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยหาค่าเฉลี่ย(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
 - 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)
3. การวิเคราะห์ทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียน โดยวิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน โดยวิเคราะห์คะแนนจากแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพีใต้ โดยหาประสิทธิภาพ, ค่า t-test, ค่าเฉลี่ย, ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 ตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ

การประเมิน	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ประสิทธิภาพ
ระหว่างเรียน	11	30	270.00	24.56	81.87	81.87/83.20
หลังเรียน		30	274.56	24.96	83.20	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 81.87 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 83.20 แสดงให้เห็นว่าแผนการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพีใต้ จังหวัดน่าน มีประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_1/E_2) สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	11	15	14.68	3.42	19.74*	0.00*
หลังเรียน		15	24.96	2.17		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 14.68 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 24.96 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
1. การวางแผนการทำงานร่วมกัน	4.52	0.58	มากที่สุด
2. การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในทีม	4.60	0.50	มากที่สุด
3. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.48	0.51	มาก
4. การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในทีม	4.72	0.46	มากที่สุด
5. การแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม	4.36	0.64	มาก
ตาราง 3 (ต่อ)			
รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
6. การให้ความช่วยเหลือเพื่อนในทีม	4.56	0.51	มากที่สุด
7. การแก้ปัญหาความขัดแย้งในทีม	4.32	0.63	มาก
8. การตัดสินใจร่วมกันในทีม	4.64	0.49	มากที่สุด
9. การทำงานอย่างมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทีม	4.68	0.48	มากที่สุด
10. ความรับผิดชอบต่อผลงานของทีม	4.56	0.51	มากที่สุด
รวม	4.54	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ มีทักษะการทำงานเป็นทีมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ทักษะการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในทีม ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.46) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ ทักษะการทำงานอย่างมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทีม ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.48) และทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้งในทีม ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.63) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้			
1. เนื้อหาเกี่ยวกับมะขามสอดคล้องกับท้องถิ่นของนักเรียน	4.76	0.44	มากที่สุด
2. การบูรณาการเนื้อหาจากหลายวิชา ทำให้เข้าใจง่าย	4.68	0.48	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.72	0.46	มากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน	4.84	0.37	มากที่สุด
5. กิจกรรม การเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์	4.56	0.51	มากที่สุด
ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้			
6. สื่อการเรียนรู้มีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.64	0.49	มากที่สุด
7. แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	4.80	0.41	มากที่สุด
8. วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้มีความเหมาะสม	4.60	0.50	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล			
9. วิธีการวัดและประเมินผล มีความหลากหลาย	4.48	0.51	มาก
10. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.52	0.51	มากที่สุด
11. นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับมะขามที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.88	0.33	มากที่สุด
12. นักเรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.76	0.44	มากที่สุด
13. นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจร่วมกันได้	4.56	0.51	มากที่สุด
14. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.80	0.41	มากที่สุด
15. นักเรียนสนุกและมีความสุขในการเรียนรู้	4.92	0.28	มากที่สุด
รวม	4.70	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มะขามแสนพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนสนุกและมีความสุขในการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.28) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับมะขามที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X}$ = 4.88, S.D. = 0.33) และ วิธีการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.51) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยได้ ตามลำดับดังนี้

5.1 ประสิทธิภาพของแผนการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ผลการวิจัยพบว่า แผนการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ "มะขามแสนพิเศษ" มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการเนื้อหาหลายวิชาเข้าด้วยกัน ผ่านการใช้มะขามซึ่งเป็นพืชในท้องถิ่นเป็นแกนกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ และอรทัย มูลคำ (2564) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นฐานจะช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ วัชรพงศ์ ศรีวงษา (2566) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น พบว่า การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาหลายวิชาผ่านทรัพยากรในท้องถิ่น ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้แผนการสอนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ "มะขามแสนพิเศษ" มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทำให้การศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมั่นใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยา ดาสา (2563) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับประถมศึกษา พบว่า การบูรณาการเนื้อหาหลายวิชาเข้าด้วยกันผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2567) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ส่งผลให้การเรียนรู้มีความหมาย และผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง ซึ่งเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ จิรัชพรรณ ชาญช่วง (2563)

กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในลักษณะองค์รวม มองเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาแต่ละวิชา และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กัน เข้าไว้ด้วยกันอย่างมีความหมาย ก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

5.3 ทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ "มะขามแสนพิเศษ" โดยภาพรวมมีทักษะการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรธา เฉลิมชัย และคณะ (2563) ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของคณะกรรมการสภานักเรียน พบว่า คณะกรรมการสภานักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีการทำงานเป็นทีมมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2563) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันแก้ปัญหา จะช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ การใช้กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงผ่านการศึกษามะขามซึ่งเป็นพืชในท้องถิ่น ทำให้นักเรียนมีโอกาสนในการฝึกทักษะการทำงานเป็นทีมในสถานการณ์ที่หลากหลาย

5.4 ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ "มะขามแสนพิเศษ" โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมีความน่าสนใจ และส่งผลให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับมะขามที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2563) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2566) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน จะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับสูง ทั้งนี้ การนำมะขามซึ่งเป็นพืชในท้องถิ่นมาใช้เป็นแกนกลางในการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการเรียนรู้มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

จากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หน่วยการเรียนรู้ มะขามแสนพิเศษ เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านฟ้าใต้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยความราบรื่น
2. ควรมีการจัดให้นักเรียนได้สะท้อนคิดหลังการทำกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์และนำไปปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ หรือเจตคติต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญา
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกับการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน หรือการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หน่วยการเรียนรู้ มะขามแสนพิเศษ เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านฟ้าใต้ พบองค์ความรู้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถพัฒนาผู้เรียนได้หลากหลายมิติ เสริมสร้างความเข้าใจและทักษะการคิดขั้นสูง ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้งโดยมองเห็นความเชื่อมโยงของศาสตร์ต่าง ๆ ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และแก้ปัญหา ทั้งยังสร้างแรงจูงใจและเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง การบูรณาการผ่านโครงงานช่วยให้ผู้เรียน โดยรวมแล้ว การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทำให้การศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมั่นใจ
2. การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในทีม เป็นการแสดงออกถึงความคิดเห็น มุมมอง ทัศนคติ ความรู้สึก หรือข้อเสนอแนะของแต่ละบุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน ความคิดเห็นเหล่านี้เกิดขึ้นจากประสบการณ์ มวลความรู้ ความเข้าใจ และการรับรู้ของแต่ละคน ที่มีต่อสิ่งที่ทีมกำลังทำร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นตัวงานที่รับผิดชอบ กระบวนการทำงานร่วมกัน หรือเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ความคิดเห็นที่เกิดขึ้นสามารถเป็นไปได้อย่างดีทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนมีคุณค่า เพราะสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมและความใส่ใจใน

ความสำเร็จของทีม ความคิดเห็นของสมาชิกในทีมเป็นคำพูดที่พูดออกมาเพื่อแสดงความคิดเห็นเท่านั้น แต่เป็นการสื่อสารที่ช่วยให้ทีมได้รับข้อมูลใหม่ ๆ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการทำงาน หรือแม้แต่เตือนถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ความคิดเห็นเหล่านี้ยังแสดงถึงการมีจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของในงานที่ทำ และความรับผิดชอบร่วมกันในการผลักดันให้ทีมบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. การทำงานอย่างมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทีม เป็นการที่สมาชิกในทีมทุกคนแสดงออกถึงความตั้งใจจริง ความพยายามอย่างเต็มกำลัง และความทุ่มเททั้งร่างกาย แรงใจ และสติปัญญา เพื่อขับเคลื่อนการทำงานให้ทีมสามารถเดินหน้าไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จที่ตั้งไว้ร่วมกันได้อย่างเป็นรูปธรรม ความมุ่งมั่นในที่นี้มิใช่เพียงแค่การทำงานไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการทำงานด้วยความเอาใจใส่ การเฝ้าหาความสำเร็จของงานด้วยใจที่แน่วแน่ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างทาง พร้อมทั้งจะเผชิญกับความท้าทาย ปัญหา หรือความยากลำบากต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และยังคงรักษาความตั้งใจเดิมที่จะทำให้งานของทีมบรรลุผลสำเร็จให้ได้

(ที่มา : นางลักษณ ใจฉลาด และคณะ, 2567)

ภาพที่ 1 แผนผังองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา ดาสา. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 15(2), 78-94.
- จิรขพรรณ ชาญช่วง. (2563). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการศึกษาค้นพื้นฐาน.คิดขั้นสูง: การเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์*, 48(3), 78-89.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธา.

- ทิตินา แคมมณี. (2567). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพร บุญประเสริฐ, วิภาวี เสาหิน และนภาพร จันทร์ฉาย. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจากวัตถุดิบท้องถิ่นและการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 13(3), 215-230.
- นภาพร นิลาภรณ์กุล. (2567). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดจากสารสกัดธรรมชาติเพื่อทดแทนสารเคมีในชุมชน. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 31(2), 145-159.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2566). จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 7). ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พัชรมน ผลประพุดติ และวิวัฒน์ เพชรศรี. (2561). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี*, 1(1), 37-54.
- วรรณา วัฒนา. (2564). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ในครัวเรือนจากวัตถุดิบธรรมชาติ: กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 23(1), 121-136.
- วรรณษา เณิมชัย, อุมารณ สุขารมณ, ภูริเดช พาหุยุทธ์ และศรีสมร สุริยาศศิน. (2563). ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของคณะกรรมการสภานักเรียน. *วารสารรัชตภาคย์*, 14(37), 188-203.
- วัชรพงศ์ ศรีวงษา. (2566). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับนักเรียนประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 24(2), 118-132.
- วิจารณ์ พานิช. (2563). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2563). การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับประถมศึกษา. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 21(1), 85-98.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุธีรา สุนทรารักษ์. (2563). การพัฒนาน้ำยาล้างจานจากสารสกัดมะขามเพื่อลดการใช้สารเคมีในครัวเรือน. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 22(2), 67-79.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2564). *19 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.